

MUHAMED A. MUJIĆ

KARAKTERISTIČNA UPOTREBA PLURALA U SAVREMENOM ARAPSKOM JEZIKU

Iz bogatstva izražajnih mogućnosti, koje, između ostalog, karakterišu arapski jezik i koje mu daju posebno mjesto među jezicima, ovdje ćemo se osvrnuti na svojevrsan filološki fenomen, karakterističan za upotrebu pluralnog oblika u savremenom jeziku. Radi se, naime, o pokušaju kontrastivne analize na primjeru jedne karakteristične upotrebe plurala, prije svega, na sintaktičkom nivou. Odmah bismo željeli ukazati da ovaj fenomen pokušavamo osvijetliti iz ugla Nearapa, tj. čovjeka kojem arapski nije maternji jezik. To bi značilo da ćemo ukazati na one vidove upotrebe, *sui generis*, koji predstavljaju jednu pojavu koja, s obzirom na stranca, ostaje nedorečena. Ona, koliko imamo uvida, nije bila predmet posebne obrade kako kod samih Arapa tako ni u svjetskoj arabistici. Vjerovatno da razlog za to treba potražiti u činjenici da samim Arapima takva upotreba, kao cjelina, ne pada u oči i da oni tu ne vide ništa osobitog ni specifičnog.

U klasičnom arapskom jeziku nalazimo traga ovoj upotrebi, koja je, istina, dosta skromna, da bi se kasnije, posebno u naše vrijeme, kad jezik doživljava svoj puni uspon i bujanje, razvili novi vidovi upotrebe plurala s kojom se susrećemo, prije svega u jeziku dnevne štampe, kao najraširenijeg sredstva informisanja u naše doba.

Karakteristična upotreba plurala odnosi se na neke specifične slučajeve. De facto, ovdje se radi o: 1) upotrebi plurala sa prijedlogom *min*, 2) o njegovoj upotrebi u aneksiji (genetivnoj vezi i 3) o njegovoj upotrebi u nekim frekventnim izrazima političkog i ekonomskog sadržaja arapske svakodnevnice.

I Upotreba plurala sa prijedlogom »min«

Ova upotreba predstavlja jednu od standardnih pojava arapske sintakse od njegovih najstarijih vremena do danas. To je ono što se u gramatikama arapskog jezika obično iskazuje sa upotrebom prijedloga

sa partitivnim značenjem, tj. pomoću takve upotrebe izražava se dio od te cjeline.

a) skupina imenica koje same po sebi, semantički, označavaju izvjestan odnos među ljudima, odnosno prema predmetima ili pojavama, kao što to znače dati izrazi:

Primjeri:

هو من اتباع ذلك الزعيم السياسى

On je *pristalica* tog političkog lidera.

هو من دعاة السلام بين الامم

On je *pobornik* mira među narodima.

انا من رواد الملاهى الليلية الدائمين

Ja sam stalni *posjetilac* noćnih lokala.

هو من اصحاب ابى القدامى

On je *stari drug* moga oca.

انت من عشاق الفنون التشكيلية

Ti si *ljubitelj* likovne umjetnosti.

هو من محبى سياسة التعايش السلمى

On je *zagovornik* političke miroljube koegzistencije.

هو من مساعدى رئيس الجمهورية

On je *saradnik* predsjednika republike.

انا من مشجعى نادى كرة القدم

Ja sam *navijač* fudbalskog kluba.

هو من مقربى الملك

On je kraljev *initimus*.

هو من انصار الحركة التقدمية

On je *pristaša* progresivnog pokreta.

هو من اعوان الاستعمار

On je *pomagač* kolonijalizma.

انا من هواة الرياضة

Ja sam *ljubitelj* sporta.

b) nekoliko imenica slične prirode kao pod *a*, s tom razlikom što se singular praktično ne upotrebljava, jer ga takoreći i nema, a pluralni oblici glase: ra'āyā, a'yān, ma'ārif.

Primjeri:

هو من رعايا المملكة المتحدة

On je *podanik* Ujedinjenog kraljevstva.

كان من اعيان الامبراطورية العثمانية

Bio je *ajan* Otomanske imperije.

ذلك الفنان من معارف اخي

Taj umjetnik je *poznalik* moga brata.

c) U poslijeratnom, veoma dinamičnom, razvitku arapskog jezika, kada, između ostalog, dolazi do proširivanja značenja pojedinih leksikona, srećemo se sa posebnim upotrebom riječi *rağul-riğāl*, *čovjek*, *ljudi*, koja u novim, društvenim uslovima, u pojedinim arapskim sredinama, dobija nova značenja unutar određene društvene djelatnosti, tj. *radnik* u širem smislu.

Tako je u tom smislu u upotrebi izvjestan broj sintagmi:

رجل الدولة

državnik

رجل الدين

vjersko lice, svećenik

رجل التعليم

prosvjetni radnik

رجل العمل

biznismen

رجل الاقتصاد

privrednik

رجل العلم ورجال العلم

znanstveni radnik

I u ovom slučaju radije se koristi upotreba prijedloga *min* sa ovakvim sintagmama u pluralskom obliku za izražavanje jednine nego što se to čini upotrebom singularskog oblika.

Navešćemo neke primjere za ilustraciju:

هو من رجال الثقافة في الجزائر

On je *kulturni radnik* iz Alžira.

ابوه من رجال التعليم في ذلك البلد الصديق

Otac mu je *prosvjetni radnik* u toj prijateljskoj zemlji.

هو من رجال الاعمال الامريكين المشاهير

On je poznati američki *biznismen*.

d) Posebnu zanimljivost pedstavlja upotreba participa pasivnog u pluralu *mawālīd*, čiji je singular *mawlūd rođen, novorođenče*, sa prijedlogom *min*. Takvom upotrebom želi se izraziti da je dotični *rođen* odnosno, kako se to danas kaže, *godište*, koje želimo iskazati. Ovaj isti pluralski oblik, u ovoj upotrebi, vrijedi podjednako i za muški i za ženski rod. Evo primjera za to:

هو من مواليد القاهرة

On je *rođen* u Kairu.

هي من مواليد بيروت

Ona je *rođena* u Bejrutu.

هي من مواليد ١٦٥٥ و هو من مواليد ١٩٦٠

Ona je 1955. *godište*, a on je 1960. *godište*.

e) Kod nevelike skupine imenica koje označavaju izvjesnu bliskost po godinama, odnosno međusobnu netrepljivost, često se jedinka izražava pomoću prijedloga *min* i dotične imenice u pluralu.

Primjeri:

هو من اتراب اخي الكبير

On je *vršnjak* moga starijeg brata.

هو من اعداء كل تقدم و رفاهية

On je *neprijatelj* svakog napretka i prosperiteta.

هو من معارضي سياسة الحكومة

On je *oponent* vladine politike.

انا من منافسيه في المنصب الاعلي

Ja sam mu *konkurent* za taj visoki položaj.

هو من اندارى السياسيين الخطيرين

On mi je opasan politički rival.

f) Pluralni oblik *abnā'* odnosno *banū* od *ibn* i *banāt* od *ibnat* kao *mudaf* nekim imenicama koje označavaju ime naroda odnosno plemena, odnosno određenog naselja, sa prijedlogom *min*, koriste se za označavanje pojedinca koji pripada dotičnoj zajednici.

Primjeri:

هو من ابنا العرب

On je *Arap*.

هى من بنات غسان

Ona je *Gasanovička*.

هو من بنى قريش

On je *Kurejšit*.

هى من بنات بغداد

Ona je *Bagdadanka*.

Ovdje bi došla i sintagma *abnā' al-dād* pa bi se uz dodavanje prijedloga *min* označilo, da je dotično lice Arap, odnosno lice koje pripada narodu koji u svom govoru ima glas *d*.

g) Pluralni oblici participa aktivnog *bawāit*, *dawāfi'*, *dawāi'n*, čiji je singular *bāit*, *dāfi'*, *da'i'yāt*: *povod*, *poticaj*, *razlog*, sa prijedlogom *min* upotrebljavaju se uz izvjestan broj imenica koje izražavaju određeno duševno stanje, raspoloženje ili neraspoloženje, što odgovara upotrebi bezličnog glagola priloga za način. Radi se, naime, o uvodnim rečeničnim izrazima (koji fungiraju kao predikat uz narednu subjekatsku rečenicu. Za ilustraciju navodimo ove primjere:

من يواعث الأسف انه مازالت مئات من ملايين الناس فى العالم يعانون المجاعة

Žalosno je da stotine miliona ljudi u svijetu još uvijek trpi od gladi.

من دواعى السرور انه اوجد حل لتلك القضية العظيمة العالمية

Raduje da je iznađeno rješenje za taj složeni svjetski problem.

h) Singular se postiže takođe upotrebom prijedloga *min* koji dolazi na genitivnu konstrukciju u kojoj je pluralni oblik pridjeva *ṣagīr* i *kabīr* kao *mudafa* izvjesnom manjem broju imenica kako muškog tako i ženskog roda u pluralu. Ova upotreba se ograničava na izvjesne društvene kategorije, kao što su: *trgovci* = *tuḡḡār*, *državnici* = *riḡāl-al-dawla*,

funkcioneri = *mas'ulūn*, *naučnici* = '*ulamā*', *službenici* = *muwazzafūn*: *posjednici* = *mullak*, *oficiri* = *dūbbāṭ* *pjesnici* = *šu'arā*, *pripovjedači* = *qaṣṣāšūn*.

Primjeri:

ابوه كان من كبار المسؤولين في الحكومة

Otac mu je bio *visoki funkcioner* u vladi.

كان الراحل جمال عبد الناصر من كبار رجال الدولة في العالم العربي

Pokojni Gamal Abdel Naser bio je *veliki državnik* u arapskom svijetu.

عمه من كبار التجار

Stric mu je *veletrgovac*.

اخوه من كبار الضباط في الجيش اليوغوسلافي الوطني

Brat mu je *visoki oficir* u Jugoslavenskoj narodnoj armiji.

حموه من كبار الملاك في تلك القرية

Punac mu je *veleposjednik* u tom selu.

ابنه من صغار الموظفين في احدى الدوائر الحكومية

Sin mu je *niži činovnik* u jednom državnom nadležstvu.

ذلك المزارع من صغار الملاك

Taj poljoprivrednik je *mali posjednik*.

محمود تيمور من كبار القصاصين العرب

Mahmud Tejmur je *veliki arapski pripovjedač*.

i) U klasičnom arapskom jeziku se vrlo rado upotrebljavala svojevrsna sintagma na taj način što bi se upotrijebila izvjesna imenica u singularu s *nunacijom*, a poslije toga slijedi prijedlog *min*, sa pluralnim oblikom dotične imenice, u genitivu sa *lām-al-ta'rifom*. Ta upotreba je veoma zastupljena i kod savremenih književnika. Ona se u srpskohrvatskom jeziku iskazuje singularom dotične imenice uz neodređenu zamjenicu. Ovo se smatra karakterističnim izrazom arapske frazeologije.

إذا لم تحقق لها اية رغبة من رغباتها فهي تنال بعنف

Kad joj se ne ostvari *neka želja*, ona jako pati.

لم يحضر الاجتماع من سبب من الاسباب

Nije prisustvovao sjednici iz nekog *razloga*.

حدث لي يوماً من الأيام ان زلت قدماي و وقعت فوق الارض

Dogodilo mi se *jednog dana* da mi se okliznula noga i da sam pao na zemlju.

Ovdje bismo mogli dodati i frazu koja je u svakodnevnoj upotrebi. Pa se na primjer kaže:

بأي حال من الاحوال

Ni u *kom slučaju*.

لن اتفق مع هذا بأي حال من الاحوال

Neću se složiti s tim *ni u kom slučaju*.

II Upotreba plurala u aneksiji

a) Arapski jezik karakteriše rjeđa upotreba singularskog oblika imenice koja se odnosi na lice, u kontekstu gdje se u srpskohrvatskom jeziku obično iskazuje riječju *jedan*, ukoliko se ne upotrebi neodređeni oblik (al-nakira) dotične imenice. To vrijedi kada je riječ kako za mušku tako i za žensku osobu. Takve slučajeve Arapi izražavaju redovito na taj način što upotrebljavaju riječ *aḥad* odnosno *iḥdā* kao *al-mudāf* dotičnoj imenici u pluralu odnosno ličnoj zamjenici. I takav sklop, de facto, označava jednu jedinku i kao takvog ga treba prevoditi na srpskohrvatski jezik. U ovakvoj upotrebi *al-mudāf* o kojem je riječ kao i inače biće u onom padežu, nominativu (al-raf) odnosno genitivu (al-ğarr) ili akuzativu (al-našb) već prema mjestu u rečenici, što zavisi od toga da li je subjekat ili objekat.

Navešćemo nekoliko primjera takve upotrebe:

يقول بهذا احد الفلاسفة الاغريق

Ovo zastupa *jedan* grčki *filozof*.

سمعت هذا من احد زملائي

Sinoć sam posjetio *jednog* svog *prijatelja*.

Ovo sam čuo od *jednog* svog *kolege*.

حضر الاجتماع طائفة من الصحافين و قدم احدهم تقريرا

عن آخر تطورات في العالم

Sastanku je prisustvovala grupa novinara i *jedan od njih* je podnio referat o najnovijem razvoju događaja u svijetu.

صرحت لي هذا احدي صديقاتي

Ovo mi je povjerala *jedna* moja *prijateljica*.

رايت امر احدي الطبيبات التي عالجتني منذ عدة سنوات

Jučer sam vidjela *jednu liječnicu* koja me je liječila prije nekoliko godina.

اجتمعت كثير من قريباتي عندنا و احديهن عزفت البيانو

Mnogo se mojih rodica skupilo kod nas i *jedna od njih* svirala je na klaviru.

b) Poznato je da neodređena zamjenica *ba'd* dolazi u genitivnoj konstrukciji sa imenicima odnosno zamjenicama. Karakterističnost ove upotrebe sastoji se u tome što ovaj sklop može prema kontekstu da označava, u prvom redu, veći broj lica odnosno ljudi i stvari, pa i jedno lice, osobu ili stvar. Takvo filološko tumačenje nalazimo kod Ibn Manzūra. On kaže:

ذهبت بعض اصابعه لان بعض الاصابع يكون اصبعاً و اصبعين و اصابع

(Lisān al-'Arab, sub. voce. *ba'd*)

Dakle, želimo ukazati da upotrijebljeni pluralski oblik imenice ili zamjenice kao *mudāf — ilāyh*, čiji je *mudāf* zamjenica *ba'd* može da označava i singular, zavisno od konteksta.

Navešćemo nekoliko primjera takve upotrebe.

هؤلاء الاربعة هم جيران بعضهم التاجر و بعضهم الطالب

و بعضهم الموظف و بعضهم الطبيب

Ova četvorica su susjedi: *neki* (jedan) je *trgovac*, *neki* je *student*, *neki* je *službenik*, a *neki liječnik*.

هم الاخوة الثلاثة بعضهم يشبه البعض

Njih su trojica braća. *Jedan* je sličan drugome.

c) Kao što je poznato superlativ u arapskom jeziku može se iskazati na nekoliko načina. Za nas je ovdje zanimljiva tvorba superlativa u genitivnoj vezi sa pluralskim oblikom imenice čime se postiže singular. Ova upotreba podjednako primjenjuje se sa svim imenicama na koje se može odnositi komparacija pridjeva i za oba roda. Ovakva upotreba je veoma raširena u savremenom arapskom jeziku.

Primjeri:

مدينة نيويورك هي من اكبر المدن في العالم

Njujork je najveći *grad* u svijetu.

هو اجمل الغتيان في قريتنا

On je najljepši *momak* u našem selu.

هي اشهر الممثلة السينمائية في بلدنا

Ona je najpopularnija *glumica* u našoj zemlji.

هذا آخر الابتكارات في عالم الموضة في هذا الموسم

Ovo je najnoviji *izum* u ovoj sezoni u svijetu mode.

d) Jedan vid adverbijalne oznake za vrijeme, u arapskom jeziku postiže se na dosta složen način, a to zbog nemogućnosti jezika da jednom specijalnom formom tako nešto izrazi. Naime, stavljanjem prijedloga *fī* pred pluralne oblike *awā'il*, *awāsiḥ*, *awāhir* postižu se adverbne oznake *početkom*, *sredinom*, *krajem*. Pri tom je potrebno ukazati da su ti pluralni oblici izvedeni od singulara *awwal*=*početak*, *prvi*, *wasat*=*sredina*, i *āhir*=*kraj*, *posljednji*, *zadnji*.

Primjeri:

من المزمع ان ينعقد مؤتمر القمة الدولي في اوائل الشهر المقبل

Predviđa se da će se međunarodna konferencija na vrhu održati *početkom* idućeg mjeseca.

وقع هذا الحادث في اواسط شهر يناير السابق

Ovaj događaj se odigrao *sredinom* mjeseca januara.

انجزنا جميع الاعمال المنصوص عليها في العقد في اواخر السنة السابقة

Obavili smo sve poslove predviđene ugovorom *krajem* prošle godine.

e) Svakodnevna i najčešća upotreba rednih brojeva u arapskom jeziku, kao što je poznato, postiže se tako što se dotični redni broj ponaša kao pridjev uz imenicu. Međutim, nešto rjeđa upotreba koju nailazimo kod dobrih poznavalaca jezika i literata sastoji se u tome da se izvjesni redni broj stavi u genitivnu vezu (*al-iḍāfa*), sa imenicom u pluralskom obliku koja se želi upotrijebiti. U takvom slučaju iskazuje se da se radi o jednini dotične imenice koja je upotrijebljena.

Primjeri:

المسرح القومي قدم اولى حفلاته الليلية البارحة في هذا الموسم

Nacionalno pozorište sinoć je dalo svoju *prvu* predstavu u ovoj sezoni.

لقى الاستاذ ثانيا محاضراته في هذه السنة الدراسية اول امس

Profesor je prekjuče održao svoje *drugo* predavanje u ovoj školskoj godini.

كانت خامسة لاعبات كرة السلة في بلادنا في العام السابق

Ona je bila *peta* košarkašica u našoj zemlji prošle godine.

هو ثالث ابنا عمي

On je treći sin u mog strica.

f) Poznato je da se u arapskom jeziku priloške oznake za vrijeme tvore najvećim dijelom na taj način što se izvjestan broj imenica koje označavaju neku vremensku jedinicu, bez nunacije, stave u akuzativ plurala kao muđāf mašdaru koji želimo upotrijebiti. To spada u okvir akuzativa vremena od imenica koje predstavljaju vremenske koncepte.

g) Valja ukazati i na neke rjeđe slučajeve u kojima se pluralski oblik *awqāt*, čiji je singularski oblik *waqt*=*vrijeme*, upotrebljava u nekoliko fraza u značenju singulara.

Tako se kaže:

أقضى اوقات فراغى فى ممارسة الرياضة

Slobodno *vrijeme* provodim u bavljenju sportom.

Ili u frazi:

كيف قضيت اوقاتك فى الاجازة السنوية

Kako si proveo *vrijeme* (ili kako si se proveo) na godišnjem odmoru?

Na radio-stanicama spikeri upotrebljavaju i ovakve pozdrave.

أتمنى لكم اطيب الاوقات

Želim vam prijatno.

kao i اسعد الله اوقاتكم

što je gotovo identično značenje u prethodnom pozdravu.

III Upotreba plurala u nekim frekventnim izrazima.

a) Jedna od skupina koja označava takvu upotrebu je ona koja označava neki geografski pojam.

Primjeri:

و تستعمل مادة فحم الكوك فى الارياض من قبل الفلاحين (المصريين)

Koks se upotrebljava *na selu* od strane felaha.

يوميات النائب فى الارياف

Dnevnik suca istražitelja *u provinciji*.

توجد الروابط الوثيقة بين المدن و الأرياف

Postoje tijesne veze između *grada i sela*.

الحكومة ترضى مصالح بلادها

Vlada štiti interese *zemlje*.

المدينة و ضواحيها

Grad i njegovo *predgrade*.

وصلت طائفة من الرسائل الى دار الاذاعة من داخل ليبيا

Radio-stanici je stigao veći broj pisama iz *unutrašnjosti Libije*.

مرتفعات الجولان

Golanska *visoravan*.

سهول ما بين نهري الدجلة و الفرات

Mezopotamijska *nizija*.

b) Skupina imenica koje označavaju izvjesnu masu koja nije kompaktna, nego u žitkom odnosno rasutom stanju, vrlo često ih susrećemo u pluralskom obliku tamo gdje se u srpskohrvatskom jeziku redovito izražava singularom, kao što je slučaj sa dolje navedenim imenicama.

Primjeri:

كست الثلوج الجبال

Snijeg je prekrrio planine.

ذوبان الثلوج في فصل الربيع

Otapanje *snijega* u proljeće.

ازالة الثلوج من الشوارع

Čišćenje *snijega* sa ulica.

يهدرون الدماء

Prolijevaju *krv*.

سفك الدماء

Prolijevanje *krvi, krvoproliće*.

السواحل مغطاة بالرمال

Obale su prekrivene *pijeskom*.

هو نائم على الرمال

On spava (na obali) *na pijesku*.

البان مبسترة

Pasterizirano *mlijeko*.

تصدير الالبان

Izvoz *mlijeka*.

منتجات الالبانية

Mliječni *proizvodi*.

Upotreba imenice *mā'* zavređuje posebnu pažnju. Pada u oči da se pluralski oblik *miyāh* mnogo koristi u raznim situacijama. Singular se upotrebljava u svakodnevnoj upotrebi: *čāša vode=ka's mina-l-mā'*, *pitka voda=mā'aqḥ*, *voda za piće=mā' šāliḥ li l-šurb*, *hladna voda=mā' bārid*, *topla voda=ma' sāḥin*. Međutim, ako se, de facto, radi o većoj masi vode, redovno upotrijebiti pluralski oblik kao i u izvjesnim sintagmama.

Da to ilustriramo nekim primjerima:

مياه البحر الهاججة

Uzburkana morska *voda*.

هذا سيؤمن كميات من المياه اللازمة لسكان هذه المنطقة

Ovo će obezbijediti izvjesne količine *vode* stanovnicima ovoga područja.

بعض القرى تفتقر الى المياه

Neka sela oskudijevaju *vodom*.

المطلوب منع استمرار هدر المياه و تخزينها لايام الجفاف

Apelira se da se *voda* ne ostavlja da otiče i da se akumulira za sušne dane.

تخزين المياه

akumuliranje *vode*

تهديد المياه

rasipanje *vode*

استهلاك المياه

utrošak *vode*

نقص المياه

oskudica *vode*

شبكة المياه

vodovodna *mreža*

مياه نازلة

padavine

مياه المطر

kišnica

مياه الري

voda za navodnjavanje

I kod riječi *nafta* u arapskom jeziku, za razliku od upotrebe te riječi u našem jeziku, nailazimo, iako veoma rijetko, na pluralski oblik, kao što vidimo iz slijedećeg teksta:

1) الرسوم الجمركية على النفوط المستوردة

Visoke carinske takse na uvezenu *naftu*.

— Skupina imenica koje označavaju prljavštinu, nečistoću kod kojih se najčešće umjesto singulara upotrebljava plural, a koje inače označavaju takvu supstancu koja je jedna kompaktna masa, kao što su:

2) انه يرمى اكياس القمامة و الاقذار من الطوابق العليا الى الشارع

On baca kese sa smećem i *prljavštinom* sa gornjih katova na ulicu.

3) ان اكثر هذه البراميل يطفو بالاقدار

Većina ovih bačava pliva *sa prljavštinom*.

3a) الحافلة القديمة مغطاة بالاساخ و الاتربة

Stari autobus je prekriven *prljavštinom* i *prašinom*.

c) Skupina apstraktnih imenica koje označavaju određeni pojam koji je zbir više jedinica od kojih se sastoji, a koji se u srpskohrvatskom jeziku izražava singularom, kao što je:

4) مؤتمر القمة العربي العاشر الذي يبدأ أعماله في الثلاثاء المقبل

Deseta arapska konferencija na vrhu čiji *rad* počinje u iduću utorak . . .

تباين مضمونات الكتابة في تناول الموضوعات الوطنية و المناسبات

5) القومية و التاريخية

Različitost sadržine pisanja pri obradi patriotskih tema i nacionalnih i historijskih prigoda.

6) الشعر العربي الحديث و مضامينه الوحديوة القومية

Moderna arapska poezija i njena nacionalno-urbanistička sadržina.

— U brojnim knjigama štampanim na arapskom jeziku, poznato je da se nailazi na izraz *muḥtawayāt*, što znači *sadržaj*, *kazalo*.

d) Neke riječi koje označavaju izvjesna duševna stanja kao što je u primjerima:

7) لم تتم الاسكندرية منذ مساء اول امس حتى كتابة هذه السطور الافراح في كل مكان
Aleksandrija nije od preksinoć do pisanja ovih redaka oka sklopila.
Veselje na svakom koraku.

8) و يظهر فيها ميول الطفل الى التملك و الاقتناء

Tu se javlja *želja* djeteta da i ono nešto ima i dobije.

9) و شجرة التوت العالية تدرك اوجاعها العزمنة

I visoki dud zna za njenu stalno prisutnu *bol*.

10) هذه الفتاة تحمل في عينها أحزان المشردين

Ova djevojka nosi u svojim očima *tugu* onih koji su ostali bez krova nad glavom.

e) U dnevnoj političkoj i ekonomskoj terminologiji susreće se nekoliko izraza sa pluralskim oblikom koji odgovara singularu u srpskohrvatskom jeziku:

Primjeri:

هو يتولى مهام رئيس الجمهورية

On obavlja *dužnost* (funkciju) predsjednika republike.

و عبر الطرفان عن املهما في ان يحقق مؤتمر القمة لدول
عدم الانحياز الذي سيعقد في هافانا في شهر ايلول
القادم نجاحات ايجابية (11)

Dvije strane su izrazile svoju nadu da će konferencija nesvrstanih zemalja na vrhu, koja će se održati u Havani, idućeg septembra postići pozitivan *uspjeh*.

و حدثت متغيرات على الصعيد العالمي و في اعتقادي
ان بعض هذه المتغيرات يشكل ضغوطا على حركة عدم
الانحياز و قد استطاعت الحركة ان تصمد في وجه هذه
الضغوط (12)

Dogodile su se promjene na svjetskom planu. Po mom mišljenju, neke od tih promjena dovele su do *pritiska* na pokret nesvrstavanja. Međutim, pokret je nesvrstavanja uspio da se odupre *tom pritisku* i da ostane značajan faktor u međunarodnoj politici.

13) سياسة الحكومة على الاصعدة المحلية و العربية و الدولية

Vladina politika na domaćem, arapskom i međunarodnom *planu*.

14) هذا يمكن الجهاز من قيام بمسؤولياته

Ovo omogućava državnom aparatu da može da vrši svoj *posao*.

15) بعد الاجواء الايجابية التي سادت اجتماعات وزراء الخارجية

Nakon povoljne *atmosfera* koja je vladala na sastancima arapskih ministara vanjskih poslova.

16) وهذه النقطة بالذات قد احدثت تاثيرات سلبية في المسار
العام للنضال القومي

Upravo ovaj momenat imao je negativnog *obraza* na opći tok nacionalne borbe.

واستندت الصحيفة في تأكيداتها على الاثار العدوانية
التي لاتزال ماثلة في جنوب لبنان والى التجارب المريرة
التي عاشها العرب طويلا مع العدوان الصهيوني (17)

List se u svojim uvjerenanjima poziva na neprijateljske akcije koje su još uvijek prisutne na jugu Libana i na gorko *iskustvo* koje su Arapi imali dugo sa cionističkom agresijom.

لمناسبة احتفالات الاول من ايار كرم اتحادنا العام عددا
من الاخوة العاملين فيه (18)

Naš generalni savez je počastio izvjestan broj zaposlenih u njemu povodom *proslave* 1. maja.

وقد لعب هذا الجهاز وبرغم كل الجهود لتأويره وتنويره
ادوارا معطلة للعملية الانتاجية في كثير من الاحيان (19)

Ovaj aparat je unatoč svim naporima da se razvoj i revolucionizira odigrao kočecu *ulogu* u produktivnosti u mnogim slučajevima.

20) القا الشبهات على مؤسساتنا الرسمية

Bacanje *sumnje* na zvanične organizacije.

21) الاسهام فى حل مسائل التغذية فى الوطن العربى

Doprinošenje rješavanju *pitanja* ishrane u arapskom svijetu.

تحركات دبلوماسية مكثفة

Intenzivna diplomatska *aktivnost*.

Kod jedne skupine imenica koje označavaju izvjesnu ekonomsku kategoriju, kao što je *roba*, *tržište*, *kapital*, *kredit*, *zemlja*, *izvoz*, *uvoz*, *prosjek*, nalazimo na upotrebu pluralnog oblika na onim mjestima gdje se u srpskohrvatskom jeziku obično upotrebljava singular. Evo nekih primjera:

22) تم توزيع الاراضى على الفلاحين و المزارعين

Zemlja je podijeljena felasima i zemljoradnicima.

تحديد جملة اسباب و عوامل موضوعية لعبت ادوارا سلبية

فى التأثير على معدلات انتاجية 23)

Utvrđivanje svih uzroka i objektivnih činilaca koji su odigrali negativnu ulogu u vršenju utjecaja na *prosjek* produktivnosti.

24) ان البضايح لم تفرغ من الباخرة

Roba nije iskrcana sa broda.

25) لا تدفع اطلاقا قيمة الاضرار التى تتعرض لها السلع داخل المرفأ

(Osiguravajući zavod) ne plaća uopće vrijednost *štete* kojoj je uvezena *roba* unutar luke.

26) ان حجم الاضرار تقلر حاليا رغم ان المستوردات قد ازدادت

Obim *štete* se momentalno nešto smanjio unatoč tomu da je uvoz uvezene *robe* u porastu.

تلك الاشكالات وهذه المبالغ التى تدفع هل رايمكم امر عاد

يمكن حدوثه بين اية شركة ضمان و اى مرفأ آخر 27)

Da li su, po vašem mišljenju, ti problemi i ta *svota* koja se plaća, normalna stvar koja se može dogoditi i nekom drugom osiguravajućem društvu i nekoj drugoj luci.

b) Skupina imenica koje označavaju *gubitak*, *korist*, *štetu*, *naknadu*, *obeštećenje*, takođe ima čestu upotrebu plurala gdje se inače u srpskohrvatskom upotrebljava singular.

Primjeri:

جارى انزل اضرارا على فاقمت الدعوى عليه

Komšija mi je nanio izvjesnu *štetu*, pa sam podigao tužbu protiv njega.

كم تدفع شركة الضمان السورية سنويا كتعويضات عن البضائع
المفقودة داخل العراق (28)

Koliko godišnje Sirijski zavod za osiguranje plaća kao *obeštećenje* na nestalu *robu* u luci?

هذا العمل اتى اليه رياحا طائلة

Taj posao mu je donio veliku *zaradu*.

انفق في بناء القصر امولا باهظة

U gradnju dvorca utrošio je basnoslovan *novac*.

انشى المصنع في هذه المنطقة منذ خمس سنوات و هذا
المصنع فيه فوائد كثيرة

Prije pet godina izgrađena je fabrika u ovom kraju.
Fabrika donosi veliku *korist*.

طغت المياه هذه السهول وانزلت خسائر فادحة فسى
هذه المنطقة

Vode su poplavile ovu niziju i nanijele veliki *gubitak* ovom području.

g) Kod skupine imenica koje označavaju količinu, također se u izvjesnim slučajevima pomoću pluralnog oblika izražava jednina:

المرير يتناول الادوية في مقادير محددة

Bolesnik uzima lijekove u određenoj *dozi*.

المبالغ السالفة الذكر تسد حاجات عائلتنا سنويا

Gornja *svota* podmiruje potrebe naše obitelji godišnje.

التاجر اشترى كميات كبيرة من المواد الغذائية

Trgovac je kupio veliku *količinu* prehrambenih artikala.

* *

*

Želja nam je bila da ovim radom obratimo pažnju na gornju karakterističnu pojavu u savremenom jeziku, ukazujući samo na izvjesne skupine slučajeva u kojima se javlja taj filološki fenomen.

BILJEŠKE

1. Al-Ba't, Damask, 19. 11. 1979, str. 1, stubac 4.
2. Al-Ba't, Damask, 21. 8. 1976, str. 4, stubac 1.
3. Ibidem, stubac 4.
- 3a. Al-Fağr al-ğadid, Tripoli, 10. 2. 1975, str. 12, stubac 5—6.
4. Al-Tawra, Bagdad, 19. 11. 1979, str. 1, stubac 3—4.
5. Tašrin, Damask, 12. 6. 79, str. 6, stubac 2.
6. Wa'j-al-'ummāl, Bagdad, 10. 5. 1980, str. 35, stubac 2.
7. Al-Masā', Kairo, 23. 6. 1963.
8. Tašrin, 12. 6. 1979, str. 6, stubac 3.
9. Al-Ba't, 19. 8. 1979, str. 6, stubac 7.
10. Ibidem.
11. Tašrin, 28. 8. 1979, str. 1, stubac 8.
12. Ibidem, str. 1, stubac 5.
13. Al-Ba't, 28. 8. 1976, str. 1, stubac 1.
14. Al-Tawra, 18. 11. 1979, str. 3, stubac 8.
15. Ibidem, 19. 11. 1979, str. 1, stubac 3.
16. Al-Tawra, 15. 1. 1980, str. 3, stubac 1.
17. Tašrin, 17. 1. 1980, str. 1, stubac 8.
18. Way'al-'ummāl, Bagdad, 10. 5. 1980, str. 8, stubac 1.
19. Al-Tawra, 18. 11. 1979, str. 3, stubac 1.
20. Ibidem, 17. 1. 1980, str. 1, stubac 8.
21. Al-Tawra, 19. 11. 1979, str. 3, stubac 1.
22. Ibidem.
23. Al-Tawra, 18. 11. 1979, str. 3, stubac 6.
24. Ab-Ba't, 21. 8. 1976, str. 5, stubac 2.
25. Ibidem, str. 5, stubac 2.
26. Ibidem, str. 5, stubac 3.
27. Ibidem, str. 3, stubac 6.
28. Ba't, Damask, 21. 8. 1976, str. 4, stubac 1.

Re z i m e

KARAKTERISTIČNA UPOTREBA PLURALA U
SAVREMENOM ARAPSKOM JEZIKU

U postupku kontrastivne analize između arapskog i srpskohrvatskog jezika autor ukazuje na karakteristične načine upotrebe plurala, prije svega, na sintaktičkom nivou. Svi ti slučajevi predstavljaju izvjesnu specifičnost, vjerovatno, za mnoge strance, posebno za čovjeka komu je srpsko-hrvatski maternji jezik.

Taj se karakteristični vid plurala javlja u sljedećim slučajevima:

- a) kada se pluralski oblik upotrebljava sa prijedlogom *min*;
- b) kad je pluralski oblik upotrijebljen u aneksiji;
- c) u upotrebi pluralskog oblika u nekim frekventnim izrazima političkog i ekonomskog sadržaja arapske svakodnevnice.

Autor je za ilustraciju naveo brojne primjere gornje upotrebe, potkrepljujući one pod tačkom *c* citatima iz dnevne štampe koja mu je bila dostupna.

S u m m a r y

THE CHARACTERISTIC USE OF THE PLURAL IN MODERN ARABIC

In attempting a contrastive analysis of Arabic and Serbo-Croat, the author points to characteristic ways in which the plural is used, above all, at the level of syntax. All the cases cited represent specific linguistic forms for the foreign student and certainly for anyone whose mother tongue is Serbo-Croat.

The characteristic plural form under discussion appears in the following cases:

- a) when the plural form is used with the preposition *min*;
- b) when the plural form is used in annexation;
- c) in the use of the plural form in some common expressions in modern Arabic in connection with politics and economics.

The author has quoted numerous examples to illustrate the above usages, corroborating those under point 'c' with quotations from the daily press.